

MET BIJDAGEN VAN JOHN VAN VLIET, HANNEKE MESTERS, MELANIE VAN OVERVELDT,
MARJA ZANDBERGEN EN HENK WIJKHUISEN.

Vleermuizen

Gids van de Vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische Eilanden, 2001 Wilfried Schober, Eckhard Grimmberger, vertaling en bewerking Peter H.C. Lina Tirion Uitgevers bv, Baarn

ISBN90 5210 361 5 f 49,90.

Zo'n tien jaar geleden ging een gerucht rond onder de paar vleermuisonderzoekers die ons land toen telde: er zou een uitstekende veldgids over de Europese vleermuizen bij De Slegte liggen. Goedkoop, en helaas wel in het Duits. Het lukte mij (JV) een van de weinige Engelstalige versies te pakken te krijgen. In maart van dit jaar verscheen dan eindelijk de tweede druk. Dit keer met een Nederlandse vertaling, verzorgd door de Leidse vleermuiskenner Peter Lina. Behalve de taal blijkt er nog meer ten goede te zijn veranderd. Zo zijn handige tekeningen opgenomen om soorten met behulp van specifieke kenmerken als de lengte van een duimnagel op naam te kunnen brengen. Een aanzienlijke verbetering is de toevoeging van verspreidingskaartjes per soort. Nu is tenminste in een oogopslag zichtbaar of een bepaalde soort nu wel of niet op mijn vakantieadres te verwachten valt. Ook prettig is dat de tekst in een kolomstijl is opgemaakt. Stukken leesbaarder dan die lappen tekst uit de vorige editie. Gebleven zijn het praktische, want kleine, formaat en de fraaie foto's. Die zijn bijna allemaal hetzelfde als in de oude versie. Ook de tekst is grotendeels gehandhaafd. Lina heeft daar veel informatie over de Nederlandse situatie aan toegevoegd. Aardig om te lezen is dat men in 1987 nog uitging van wereldwijd rond de 980 vleermuissoorten. Het nieuwe boekwerkje houdt het op een aantal van 925. Misschien moeten er maar niet al teveel edities meer verschijnen? In Europa komen niet meer dan 35 vleermuissoorten voor. Dat biedt een boekje als dit toch de ruimte om ze allemaal uitgebreid te bespreken, vooraf gegaan door

een flinke dosis informatie over vleermuizen, bescherming en onderzoek. Voor sommige geïnteresseerden zal de daar geboden informatie zijn doel misschien ietwat voorbij schieten. Bovendien worden wetenschappelijke termen niet geschuwd, wat enigszins afbreuk doet aan de leesbaarheid.. Recente inzichten konden in deze uitgave nog worden meegenomen. Zo blijkt ons algemeenste vleermuissoort, de gewone dwergvleermuis, vanaf heden gesplitst te kunnen worden in twee afzonderlijke soorten. Er is nu ook zoiets te onderscheiden als de 'kleine dwergvleermuis'. De valse vleermuis komt volgens de gids nog sporadisch voor in Limburg. Dat deze behoorlijk uit de kluiten gewassen vleermuis (spanwijdte 40 cm) afgelopen winter in een bunker midden in Den Haag is gevonden, kon uiteraard niet meer worden verwerkt.

Aan de slag

Organiseer je eigen natuur, wegwijzer voor natuurprojecten. Onder redactie van Bas van Leeuwen, Jeannette van Leeuwen en Willy van Strien, KNNV Uitgeverij Utrecht, 240 pag. ISBN 90 5011 142 4 inclusief CD ROM met achtergrond informatie Prijs f 59,50.

'In de jaren zestig tot en met tachtig was vooral duidelijk wat natuurliefhebbers niet wilden. Tegenwoordig probeert men positieve doelen te formuleren als handvat voor handelen. Dat is veel wervender maar ook lastiger.' Zo opent de lead van een van de hoofdstukken van dit boek. Al bladerend en lezend blijkt dat het veel organisaties en vrijwilligers in ieder geval wel gelukt is om op de meest verrassende plekken in Nederland de natuur een nieuwe kans te geven. Het gaat hier dan niet om de top-natuur uit de EHS-gebieden maar om allerlei kleine projecten zoals speelnatuurplekken, vlindertuinen, hoogstamboomgaarden en groene bedrijventerreinen. Beschrijvingen van dit soort voorbeeldprojecten worden afgewisseld met hoofdstukken van meer algemeen theoretische of praktische aard. Aan de orde komen onderwerpen als: vanuit welk natuurbeeld kun je natuur beschouwen, hoe stel je doelen, hoe vorm en motiveer je een groep, publiciteit enzovoort. Veel van de informatie is voor en door de oude rotten in het vak al ooit wel ergens gepubliceerd, maar de combinatie van al deze onderwerpen in een aantrekkelijk kleurrijk boek is nieuw. Het boek straalt het positivistische gedachtegoed van de maakbare natuur uit. Tegelijkertijd ademt het ook een erg Nederlands overgeorganiseerde sfeer uit. Een praktisch boek voor allerlei (vrijwilligers)groepen die aan de slag willen in en met de natuur.

Poelen op CD-ROM

ALTERRA en Kip Cdi-producties, 2001. Poelen en amfibieën, Contact met de natuur. Uitgave: KNNV Utrecht. ISBN 90 5011 146 7 Prijs f 39,50.

Voor mensen met belangstelling voor poelen en al wat erin leeft, is dit een leuke cd-rom. Naast informatie over de planten en dieren zie je hoe je een poel moet aanleggen. Er is een overzicht van bekende en minder bekende amfibieën met hun specifieke geluiden en hun leefgebieden in Europa. Je leert hoe de natuur geholpen kan worden poelen in stand te houden. Hoe beter je kijkt hoe meer je ziet. En voor mensen die van plan zijn een vijver aan te leggen in hun tuin, kan deze cd-rom een goede hulp zijn. De tekst kan zowel in het Nederlands als in het Engels worden gelezen en gehoord.

Ongeveer vijftig jaar geleden waren poelen heel gewoon op het platteland. Maar door een andere agrarische bedrijfsvoering zijn er heel wat verdwenen, omdat de boer ze niet mee nodig had. Poelen zijn echter belangrijk als stapstenen in de EHS (ecologische hoofdstructuur), waarbij natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Bezorgdheid voor die veranderingen hebben geleid tot het "Pond Life Project", een onderdeel van het "Life" project van de Europese Unie. Het Pond Life Project is gericht op de aanleg en het onderhoud van poelen (Engels 'ponds'). Het project werd uitgevoerd door Alterra in Nederland samen met organisaties in Groot-Brittannië, België en Denemarken. Meer over poelen op Goeree in dit nummer op pagina 5.

Amfibieën

Andreas Nöllert en Christel Nöllert, 2001. Amfibieëngids van Europa. Uitgave: Tirion Uitgevers bv, Baarn. 382 pp. ISBN 90 5210 419 0. Prijs f 69,50.

Als je ergens plezier aan beleeft in een tuin is het wel aan een vijver. Vooral met kinderen is het elk jaar weer een geweldige belevenis. De eerste slierten paddendriil, de komst van de kleine watersalamanders of het diepe gekwaak van de pad laten je elk jaar weer intens beleven dat het voorjaar is begonnen. Ook libellenlarven, bloedzuigers en schaatsenrijdertjes zijn leuk, maar amfibieën in de vijver zijn nog leuker. Vol aandacht volgen kinderen de stadia van ei via dikkopje tot minipadje of kikkertje. En via enthousiasme worden het aantal kleine watersalamanders geteld en af en toe uit de vijver gevestigd. Maar voor die paar soorten heb je niet direct een veldgids nodig om te weten hoe het beestje heet. Moelijker wordt het als je iets groens in de vijver hebt. De meeste mensen komen dan niet verder dan een groene kikker, maar is het een meerkikker, een poelkikker of een middelste groene kikker? En wat te doen als er iets vreemds in de vijver zit en dat bij nader bestudering een schijftongkikker blijkt te

Ook over franjestaarten staat alles in de Tirion-vleermuiszengids (foto: Henry Jonker).

zijn, zoals vorig jaar in onze (HW) vijver. Tsjá, daar heb je dan wel een gids voor nodig. Dat was tot voor kort de Elsevier Gids van Amfibieën en Reptielen, maar die kun je al lang niet meer krijgen of er moet er nog een bij De Slegte liggen. Ook de KNNV heeft nog geen Nederlandse gids voor amfibieën en/of reptielen uitgebracht, al verwacht ik dat wel in de veldgidsenserie.

Met het uitbrengen van een amfibieëngids heeft Tirion dan ook in een grote behoefte voorzien. En omdat er nogal eens wat geïmporteerd wordt (illegaal!) is het handig als je er dan achter komt wat er in de vijver terecht is gekomen. Overigens zou een gids voor louter Nederlandse soorten niet eens zo lonend zijn, omdat je in Nederland snel klaar bent met die paar kikkers, padden en salamanders die ons taalgebied rijk is. Alles staat in deze gids wat je over amfibieën zou willen weten. En wie benieuwd is wat voor pad er langs de tent kruipt in de komende vakantie, die kan aan de hand van de overzichtelijke determinatiesleutel nauwelijks de mist in gaan. Gekozen is voor fraaie kleurenfoto's, ofschoon ik zelf liever tekeningen had gezien zoals die vroeger in "De Elsevier" stonden. Een perfecte foto maken om iets te determineren is nu eenmaal moeilijker dan een natuurgetrouwe tekening produceren. Met de prijs van zeventig gulden zou het zonder meer een dure veldgids zijn, maar door de uitgebreide beschrijving is het meer dan alleen een veldgids. De prijs vind ik dan ook acceptabel, want je hebt meteen een standaardwerk over (Europese) amfibieën in huis.

Avifauna van Nederland

Rob G. Bijlsma, Fred Hustings en Kees (C.J.) Camphuysen. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. Uitgave KNNV, Utrecht. Avifauna van Nederland deel 2. ISBN 90-74345-21-2. 496 pp. Prijs f 89,90

Het heeft even geduurd, maar hij is er, de opvolger van Zeldzame vogels van Nederland (zie DUIN 99:3). Geen pietjes die de meeste mensen nooit zullen zien zoals in deel 1, maar een boek over alles wat in de tuin en het duin vliegt en meer. Het is hét standaardwerk geworden waarin alle vogelkennis van de afgelopen decennia in de Lage Landen bijeen is gebracht. Alle resultaten van tellingen van (broed)vogels werden door SOVON verwerkt en hebben geleid tot bijna vijfhonderd pagina's informatie over de Nederlandse Avifauna: een huzarenstukje, waarvoor de auteurs alle lof verdienen!

Van alle soorten worden de aantallen en de trend weergegeven, hetgeen een goed inzicht geeft waarom een soort voor- of achteruit is gegaan als broed/trekvogel of wintergast. Dan blijkt wat een enorme invloed we hebben gehad in negatieve, maar ook in positieve zin op onze vogelbevolking. In de jaren zeventig was een buizerd in De

Kennemerduinen in mei een reden voor de bijzondere waarnemingenrubriek. Maar wie nu door de duinen trekt, ziet en hoort ze door het hele duingebied. Vooral de ooit aangeplante naaldbossen zijn geliefde plekken voor nestbouw. Kennelijk zijn deze bossen rijp genoeg voor de buizerd om te nestelen.

Maar in diezelfde jaren zeventig jodelden in dit gebied nog vijftien wulpen (nu nul!), wandelden tientallen bergeenden met pulli kilometers door het duin en was de tapuit nog niet verdwenen. Wie dit betoog leest, ziet dat het dus eigenlijk slecht is gegaan met de typische duinvogels en goed met de import. Kijk je naar het aantal soorten vogels (en vogelaars!!) tussen de jaren zeventig en nu, dan zou je echter weer concluderen dat het wel goed gaat. Maar dat is voor een deel op het conto te schrijven dat er meer gevogeld wordt en meer gescoord. Als je kijkt naar de eerder genoemde typische open duinsoorten of naar de vogels die van oudsher thuishoren op het boerenland, dan springen de tranen in de ogen. Dus echt lekker gaat het niet met de Nederlandse avifauna. En dat is niet zo vreemd, met alle verstedelijking en de intensivering van de landbouw in de afgelopen decennia. Het is allemaal na te lezen in dit prachtige boek, dat zijn geld meer dan waard is en ongetwijfeld een kassucces zal worden, omdat geen vogelaar dit boek kan en mag missen.

Ecologisch groenbeheer

Arie Koster, 2001. Ecologisch groenbeheer. Uitgave: Schuyt & Co, Haarlem. ISBN 90 6097 5146. Prijs f 62,81.

Bezint eer ge begint: dat is zeker van toepassing bij ecologisch groenbeheer. In het boek "ecologisch groenbeheer" van Arie Koster worden richtlijnen gegeven voor het aanleggen en beheren van openbaar groen op ecologisch verantwoorde wijze. Dit boek voorziet daarmee in de groeiende behoefte

In het tweede deel van de Avifauna van Nederland staat alles wat je over onze (broed) vogels zou willen weten. Zo broedden er 6500 paar blauwborsten in 1990 in ons land (foto: Frits van Daalen).

bij gemeenten om wat minder te schoffelen en te spuiten en zich meer op ecologisch groenbeheer te richten. Het is dan ook vooral een boek voor de hoveniers in dienst van de gemeenten, al zal zeker de particulier met een groot stuk grond er ook veel aan kunnen hebben.

Het is een lekker overzichtelijk boek, waarin stap voor stap duidelijk wordt gemaakt hoe ecologisch groenbeheer kan worden toegepast. De opgenomen tabellen geven snel inzicht in de materie. Achterin het boek staan meer dan honderd foto's uit de praktijk. En praktijkmensen willen nu eenmaal zien wat het oplevert. Deze afbeeldingen zullen zeker het enthousiasme voor het toepassen van ecologisch groenbeheer doen toenemen. Alhoewel afbeelding W6 meer op een sportveld lijkt dan een vijver. Het gaat hier dan ook om een voorbeeld zoals het zeker niet zou moeten en ook dat is belangrijk om te visualiseren.

Reeds eerder verscheen van de hand van Arie Koster het Vademecum wilde planten. Samen met dit boek heeft elke groenbeheerder een uitstekende tweeluik om een ecologische sprong voorwaarts te maken. En daarvoor was het ook bedoeld.

biodivers b.v.

**INHEEMSE ZAADMENGSELS
VAN NEDERLANDSE HERKOMST**

Voor bermén, dijken, natuurlijke oevers, etc.
Wij verstrekken tevens ecologische adviezen

Vraag onze brochure/prijslijst

Bodegraafsestraatweg 91, 2805 GL Gouda
Tel. 0182-538446, Fax 0182-532276
Internet: www.biodivers.nl